

УДК 631.1

СУЧАСНИЙ СТАН ОБСЛУГОВУЮЧОЇ КООПЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ, КАНАДІ ТА КРАЇНАХ ЄС

*С.В. Ломашевський, факультет економіки та менеджменту, спеціальність
«Менеджмент», 4 курс
Науковий керівник – Н.М. Даценко, асистент кафедри менеджменту
ВП Національного університету біоресурсів і природокористування України
«Ніжинський агротехнічний інститут»*

Анотація: У даній статті розкривається суть сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, їх сучасний стан в Україні, Канаді та країнах ЄС. Досліджуються проблеми, що існують в обслуговуючих кооперативах України та пропонуються варіанти, які в майбутньому могли б покращити їх стан.

Ключові слова: кооператив, обслуговуючий кооператив, сільськогосподарська продукція, сільськогосподарські товаровиробники

Аграрний сектор у всьому світі – важливий сектор економіки, де державне втручання є швидше закономірністю, ніж винятком. Україна індустріально-аграрна держава, а це означає, що аграрний сектор є пріоритетним та ключовим у її економіці. Тому державне регулювання у агропромисловому виробництві в нинішніх умовах особливо важливе.

Актуальним сьогодні, постало питання щодо розвитку та поширення кооперацій. Зважаючи на те, що Україна є потужною аграрною країною, розвиток кооперації сприятиме і вирішенню продовольчої безпеки і розвитку сільських територій. Сільська громада є основою побудови громадського суспільства і відродження національних традицій. Українське село і селянство було і залишається носієм моралі, національної культури і забезпечення здорового способу життя країни. [4]

Сьогодні в Україні існує три основних види кооперативів, які мають різний рівень розвитку: споживчий, кредитний та сільськогосподарський. [2, с.43]

Головна мета створення кооперативів це – задоволення інтересів його членів – є основною ознакою, що відрізняє кооперативи від інших організаційно-правових форм юридичних осіб колективної форми власності. Шляхом створення виробничого кооперативу громадяни реалізують свої права на працю та на здійснення підприємницької діяльності, результатами якої є отримання прибутку, обслуговуючого – задовольняють свої потреби у послугах певного виду, споживчого – забезпечують себе товарами, результатами виконаних робіт, наданих послуг. Кооператив не має на меті насичення ринку товарами, роботами, послугами (хоча це і не виключається). Він створюється і діє для своїх членів. [3]

Оскільки нас цікавить, перш за все аграрний сектор, то приділимо належну увагу сільськогосподарським коопераціям. Вони представлені традиційними виробничими та обслуговуючими кооперативами, які розвиваються та діють з 1997 р. Станом на 1.01.2011 в Україні було у наявності 583 обслуговуючий кооперативи. [2, с.43]

Згідно статті 2 Закону «Про кооперацію» обслуговуючий кооператив – це кооператив, який утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб для надання послуг переважно членам кооперативу, а також іншим особам з метою провадження їх господарської діяльності. Обслуговуючі кооперативи надають послуги іншим особам в обсягах, що не перевищують 20 відсотків загального обороту кооперативу. [1]

Матеріали Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Перспективи розвитку аграрної вищої освіти України очима молодих науковців»

Особливість обслуговуючого кооперативу полягає в тому, що він: [5]

- належить сільськогосподарським товаровиробникам – своїм членам-клієнтам і управляється ними на демократичних засадах;
- надає своїм членам ті послуги, які необхідні для їх власних колективних, фермерських чи особистих підсобних господарств;
- не ставить за мету отримання прибутку для себе, а передбачає збільшення прибутку господарств своїх членів.

На початковому етапі створення обслуговуючого кооперативу потрібно вирішити питання: чи є реальна необхідність у цьому? Чи поліпшить кооператив існуючу ситуацію і що для цього потрібно? Досягається це шляхом вирішення таких питань:

- визначається потенційний обсяг операцій з надання послуг;
- здійснюється пошук лідера, спроможного реалізувати задум про створення кооперативу;
- визначається обсяг необхідних фінансових і матеріальних ресурсів;
- оцінюються потенційні можливості майбутніх членів-клієнтів щодо здійснення ними відповідних внесків на створення матеріально-технічної бази кооперативу і участі в його діяльності.

Сила викликів, з якими стикаються сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, за останній рік збільшилася, а реальних кроків щодо їх подолання, формування комплексних підходів до розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації на основі світового досвіду поки що не зроблено. Зберігається й надалі стійка тенденція до погіршення умов для розвитку кооперації в сільській місцевості.[6]

Державою останнім часом розробляються певні кроки на шляху підтримки становлення обслуговуючої кооперації в Україні. Держава намагається дотримуватись міжнародних кооперативних принципів, визначених Міжнародним кооперативним альянсом. Проте ця діяльність доволі млява, обслуговуючий кооператив у нашій державі досі рідкісне явище. Понад 70% трудомісткої сільськогосподарської продукції повсякденного споживання – картоплі, інших овочів, фруктів, молока та м'яса виробляється в особистих селянських і фермерських господарствах та фізичними особами – сільськогосподарськими товаровиробниками, які не мають постійно діючих каналів реалізації такої продукції, на відміну від інших країн світу – де кооперативи відіграють роль у цих процесах. [2, с.44]

Особливо негативні наслідки для становлення та розвитку сільськогосподарської обслуговуючої кооперації мають положення Податкового кодексу України. Тому чи не найголовнішим завданням на теперішньому етапі є перегляд норм Податкового кодексу України для створення стимулів для самоорганізації населення у кооперативи, інтересу для дрібних та середніх товаровиробників об'єднуватися у сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи.

Обслуговуючий кооператив у Канаді та країнах ЄС – це потужний гравець, насамперед на сільськогосподарському ринку, на відміну від України, де недосконале законодавство, слабка матеріально-технічна база, відсутність кваліфікованих кадрів – організаторів кооперативного руху, та недостатня обізнаність селян у перевагах об'єднання зусиль на умовах кооперації для подальшого розвитку робить обслуговуючий кооператив скоріше рідкісним виключенням, аніж правилом у сільській місцевості.

Належна багаторівнева державна підтримка обслуговуючої кооперації у світі – ось один із ключових елементів такого стану справ, практично відсутність такої підтримки в Україні – ось наші реалії.

Країни – члени ЄС, Сполучені Штати Америки, Канада та інші розв'язали проблеми дотримання стандартів якості та збуту продукції, вирощеної фермерами, шляхом підтримки створення ними прозорої постачальницької, заготівельно-збутової інфраструктури на засадах кооперації та її інтеграції з торгівлею, підприємствами харчової і переробної промисловості.

Наразі аналогічна проблема зараз стоїть і перед нашими дрібними сільгосптоваровиробниками – підвищення цін на енергоресурси, сільськогосподарську техніку, добрива та корми, низький рівень закупівельних цін, відсутність стабільних та надійних каналів збуту нездатність самостійно адаптуватися до вимог СОТ і кон'юнктури аграрного ринку щодо виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції, а тому при належній державницькій політиці у цьому напрямку, обслуговуюча – це правильний, вже неодноразово апробований на ефективність шлях до вирішення цих проблем в Україні.

Чітка, прозора, зрозуміла, та насамперед передбачувана податкова політика у західних країнах дає можливість чітко планувати свою діяльність на багато років вперед, натомість у нашій державі стрімкі зміни у питаннях оподаткування, бюрократія, утиски з боку фіскальних та контролюючих органів значно ускладнюють життя навіть господарюючим суб'єктам, не говорячи про такі поки що нестійкі утворення, як сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи.

Серед проблем, вирішення яких може мати суттєвий позитивний вплив на кооперативний рух можна виділити наступні: [6]

- ґрунтовні наукові дослідження стану кооперативів на селі;
- формування нового правового поля на основі світового досвіду;
- підготовка фахівців у сфері кооперації;
- популяризація кооперації;
- солідарна участь центральної та місцевих влад у розвитку кооперації;
- стимулювання залучення приватного капіталу до кооперації;
- застосування механізмів державно-приватного партнерства.

Вирішення цих питань дасть змогу підвищити рівень добробуту і зайнятості сільського населення та призведе до збереження сільської поселенської мережі, що неодмінно відіб'ється на економіці держави в цілому.

Отже, на сьогодні одне із головних завдань держави є необхідність донесення до громадян достовірної та правдивої інформації про обслуговуючу кооперацію, про те, що кооператив є формою господарської діяльності, яка відіграє специфічну роль у ринковій економіці і в більшості країн – це відкрите демократичне об'єднання осіб з метою самозабезпечення необхідними послугами, яке здійснює господарську діяльність на неприбуткових засадах від імені та в інтересах своїх членів, що є його рівноправними власниками-користувачами.

Список літератури

1. Закон України «Про кооперацію» від 10.07.2003, № 1087-IV, ст. 2;
2. Досвід Канади та країн ЄС у сфері політики з підтримки розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Аналітичне дослідження / В. Бондарчук, Джордж Р. Алколей, Л.Молдован, Є.Луценко, В.Зуєв; ред. С.Курдицький. – К., вересень 2011. – 91 с.;
3. Підприємницьке право: [Навчальний посібник] / ред.: Старцев О. В. – Київ: Істина, 2006 – 208 с.
4. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація: сьогодення та перспективи розвитку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.coop-union.org.ua/?p=1162>;
5. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agro.ua.net/economics/documents/category-97/doc-110/>;
6. Україна на передодні міжнародного року кооперативів [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://170820.minagro.web.hosting-test.net/page/?12683>.

Аннотация: В данной статье раскрывается суть сельскохозяйственных обслуживающих кооперативов, их современное состояние в Украине, Канаде и странах ЕС. Исследуются проблемы, существующие в обслуживающих кооперативах Украины и предлагаются варианты, которые в будущем могли бы улучшить их состояние.

Ключевые слова: кооператив, обслуживающий кооператив, сельскохозяйственная продукция, сельскохозяйственные товаропроизводители

Abstract: This article reveals the essence of agricultural service cooperatives, their current situation in Ukraine, Canada and EU countries. The problems that exist in the service cooperatives in Ukraine and offered options, which in the future could improve their condition.

Keywords: cooperative service cooperatives, agricultural products, agricultural producers

**THE CURRENT STATE OF SERVICE COOPERTIVES IN UKRAINE, CANADA
AND EU COUNTRIES**

S.V. Lomashevskiy